

לב:

עין משפט
גר מצוה

כל שעה פרק שני פסחים

מסורת הש"ס

צוה א מ"י פ"י מ"ה
מחמת ה"ל ט'
צו ב ג מ"י ט"ז ט"ח
ד מ"י ט"ז ט"ח
ה מ"י ט"ז ט"ח מעילה
ה"ל ט"ז ט"ח

רבינו חננאל

דא ר' אלעזר חסמא את
ליה בן חמץ בפסח מותר
בתנאה, אבל ר' עקיבא דר'
יוחנן בן נורי ור' אליעזר
בן יעקב יש לומר כי
כולהו סבירא להו חמץ
בפסח אסור בתנאה ובזבא
מילי, מאן דפטר סבר
לפי דמיס משלם וחמץ
בפסח אין לו דמים לפיכך
פטור, ואין דמייב סבר
לפי מדה משלם ואע"פ
שאין לו דמים כפי שיהא
אינו משלם אלא לפי
מדה חמץ לשלם, ולת"ל
לכיסור כסא דר' יוחנן
בן נורי לפי מדה משלם
כסא דר' יוחנן, ולכאן לפי
דמים משלם סבירא ליה,
וחמץ בפסח מותר בתנאה
סבירא ליה, דא הכי הו'
ליה לרבי יוחנן בן נורי
לאהוריזו דר' עקיבא אן
חמץ בפסח יש לו חמץ
שאם רוצה מטיקא או
מריצה לפני כלבו, כי הכי
דמדתו ר' אלעזר חסמא,
אלא ש"ס לפי מדה משלם
סבירא ליה ש"ס, ת"ר אבל
כיות חרומה משלם ק"ר
וחומש, מיט דהתיב ואיש
כי יאכל קדש בשגגה ורפ'
החשיטו עליה, ואכילה
בכיות אכילה היא, אבא
שאל אומר אינו משלם
עד שיהיה בה שוה פרוטה,
מאי טעמא דהתיב ונתן
לכתן את הקדש ואין תנאה
בפחות משהו פרוטה, אבל
פחות בכיות חרומה
משלם ק"ר ואיש משלם
וחומש, ואוקימה דלא
כאבא שאל, דא אבא
שאל כיון דאית ביה שוה
פרוטה אע"ג דלא הו'
כיות, ואמר רב פפא אפילו
תימא אבא שאל, אבא
שאל תימא כפי שיהיה בו
כיות ושוה פרוטה, איני
דאבא שאל ל' מחייב
אלא א"ש בו כיות,
והתימא אבא שאל אומר
כל שיש בו שוה פרוטה
חייב בתשלומין וכל שאין
בו שוה פרוטה אינו חייב,
אמרו לו לא אמרו שיה
פסח אלא לענין מעילה,
אלא לענין חרומה עד
שיהא בה כיות, סביל
הדשא (לאבא שאל) לא
מחייב וכיון דמחייב דא
אית ביה שוה פרוטה,
ואם איתא דאבא שאל
לא היה מחייב עד דאית
כיה כיות, כיון שיש בה
כיות חייב הוה ליה לימור
ליה, ונלמא בחיובא
הדר בך פפא, ואף רב פפא
הדר בך, דהניא נפש
כי תמעול מעל והתנא
בשגגה מקדש ה' פוט'
למזיד שאינו מכיב קרבן,
ה"ל דין הוא ומה שאר
מזות שחייב בהן כות'
שאר למזיד מקרבן, מעילה

שלא חייב בה כות' אע"ג דין שיפוטו בה המזיד, לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה כו', וקשיא לן האי תנא, מעיקרא אלימא ליה כות' דילין מעילה שיהא כמותה מחייב כירוחת בכל וכו', והדר פריך
זאמר בפעילה שחייב בה מיתה, סביל שהמיתה חמורה מן הכרת, ושניין לעולם כרת חמורה, וכי פריך בפחות מכיות פריך דלימא בחייב כירוחת ואתא בפעילה כותיב כתיב בפעילה
תפס כי תמעול מעל והתנא בשגגה מקדש ה', ומכיה בחרומה ולא תשא עליו חטא בחרומה ואם הלכו ונרתח.

וא"ן נתינה פחות משהו פרוטה, ורבען נמי לא פליגי אלא משום
דכתיב אכילה וכו' והא קיימא לן (מל"ג דף ק"ג): דחטא
אחת פוטרת את הכרי אע"ג דכתיב בה נתינה דכתיב תמן לו
ובהובב (ב"מ מו), אמר קוין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה
אע"ג דכתיב ונתן לרעהו וגבי גט
נמי אמרינן (גיטין דף כ.ו.) כתבו על
איסורי הנאה כשר אע"ג דכתיב
ונתן נדה יש לומר דהכא ודאי
נענין שוה פרוטה דנתינה קיימא
אשתלומין והוי כמו השגת גזילה שאין
בפחות משהו פרוטה ולהכי משום
דכתיב ונתן משמע שפיר נתינה
שזונה אבל שאר מילי אע"ג דכתיב
בזמן נתינה לא נענין שוה פרוטה
מיהו קשה לר"י דרבי יהודה דרש'
בכריתות (דף ק"ו): ואשר יתן ממנו על
זר כסית וילף נתינה נתינה מתרומה
ואדילף מתרומה בכיות לילף מכל
נתינה לתומרה דהוה בכל שהוא כגון
מתן דמים ומתן טהורות שאין בהן
שיעור והוה נמי דומי' דסניס דהוה בכל
שהוה ולמ"ד התם נתינה בכל שהוא
א"ש': ההוא מיבעיא ליה דבר
הראוי להיות קודש, ואע"ג דמלאת
הקודש דרשנין דבר סניסו ליהות
קודש אנטרין נמי ונתן דאי כתב
את הקודש לחודיה ה"ל דלא אתא
לנעוטי אלא מעות אבל כל פירות
ישלם להכי כתב ונתן דמשמע
שפירות של נתינה נענין ראו'
ליות קודש: מעילה ש"א חייב
בה כרת אינו דין שפטר בה את המזיד,
מיתה יומא היא הנותנת דשאר מלות
של חמורות שהן כרת אין לדונה
כפרה אבל מיתה שיהא קלה שאין
בה כרת יש לדונה כפרה וכה"ג
יאכל כרס מכות (דף ק"ג): דקאמר
ק"ו ומה הוא שעושה מעשה נמוז'
אין גולה עדים שלא עשו מעשה אינו
דין שלא יגלו היא הנותנת הוא שעשה
מעשה נמוז' לא יגלה כי הכי דלא
מיהו ליה כפרה כן שלא עשו מעשה
יגלו דמיהו להו כפרה ועוד ארבעה
כיות ושוה פרוטה, איני
דאבא שאל ל' מחייב
אלא א"ש בו כיות,
והתימא אבא שאל אומר
כל שיש בו שוה פרוטה
חייב בתשלומין וכל שאין
בו שוה פרוטה אינו חייב,
אמרו לו לא אמרו שיה
פסח אלא לענין מעילה,
אלא לענין חרומה עד
שיהא בה כיות, סביל
הדשא (לאבא שאל) לא
מחייב וכיון דמחייב דא
אית ביה שוה פרוטה,
ואם איתא דאבא שאל
לא היה מחייב עד דאית
כיה כיות, כיון שיש בה
כיות חייב הוה ליה לימור
ליה, ונלמא בחיובא
הדר בך פפא, ואף רב פפא
הדר בך, דהניא נפש
כי תמעול מעל והתנא
בשגגה מקדש ה' פוט'
למזיד שאינו מכיב קרבן,
ה"ל דין הוא ומה שאר
מזות שחייב בהן כות'
שאר למזיד מקרבן, מעילה

אמר אב"י רבי אליעזר בן יעקב ורבי עקיבא
ור' יוחנן בן נורי כולוהו סבירא להו חמץ בפסח
אסור בהנאה ובהא פליגי ררבי עקיבא סבר
אלפי דמים משלם ורבי יוחנן בן נורי סבר לפי
מדה משלם פשיטא מהו דתימא רבי יוחנן
בן נורי נמי כרבי עקיבא סבירא ליה דאמר
לפי דמים משלם והתם היינו טעמא דקא'
מחייב משום דסבר לה כר' ויס' הגלילי דאמר
יחמץ בפסח מותר בהנאה קמ"ל ואימא הכי
נמי אם כן נהדר ליה רבי יוחנן בן נורי לר'
עקיבא כי היכי דמהדר ליה רבי אליעזר חסמא
לר' אליעזר בן יעקב: ת"ר דהאובל כיות
תרומה משלם קרן וחומש אבא שאל אומר
עד שיהא בו שוה פרוטה מ"ט דתנא קמא
אמר קרא יואיש כי יאכל קדש בשגגה
ואכילה בכיות ואבא שאל מאי טעמא אמר
קרא ונתן וא"ן נתינה פחות משהו פרוטה
ואיך נמי הא כתיב יאכל והוא פ"ד פרט למזיק
הוא דאתא ותנא קמא הכתיב ונתן והוא
מיבעי ליה לרבי הראוי להיות קדש (פרט
לאובל תרומת חמץ בפסח): ת"ר דהאובל
תרומה פחות מכיות משלם את הקרן ואינו
משלם את החומש היכי דמי אי דלית ביה
שוה פרוטה קרן נמי לא לישלם ואי דאית בה
שוה פרוטה חומש נמי לישלם לעולם דאית
בה שוה פרוטה ואפילו הכי כיון דלית ביה
כיות משלם את הקרן ואינו משלם את החומש
אמרוהו רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כאבא
שאל דאי כאבא שאל האמר כיון שיש בה
שוה פרוטה אע"ג דלית ביה שוה פרוטה להו
רב פפא אפילו תימא אבא שאל אבא שאל
תרתיו בעי ומי בעי אבא שאל תרתיו והא ת"ת
אבא שאל אומר את שיש בו שוה פרוטה
חייב בתשלומין את שאין בו שוה פרוטה אינו
חייב בתשלומין אמרו לו הלא אמרו שוה פרוטה
אלא לענין מעילה בלבד אבל לתרומה אינו
חייב עד שיהא בו כיות ואם איתא כיון שיש
בו כיות מיבעי ליה תיובתא ואף רב פפא הדר
ביה דתניא דחמטא בשגגה פרט למזיד והלא
דין הוא ומה שאר מצות שחייב בהן כרת פותר
בהן את המזיד מעילה שאין בה כרת אינו דין
שפטר את המזיד לא אם אמרת בשאר מצות
שכן לא חייב בהן מיתה תאמר במעילה
שחייב בה מיתה ת"ל בשגגה פרט למזיד
ואמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר
אבון האי תנא מעיקרא אלימא ליה כרת
ולבסוף אלימא ליה מיתה ואמר ליה הכי קאמר לא אם אמרת בשאר
מצות שכן לא חייב בהן מיתה מכיות תאמר במעילה שחייב
בה מיתה בפחות מכיות ואמר ליה תנוה דעתך שהנחת את דעתי
וא"ל מאי ניתוחא דרבה ורב ששת שדו ביה נגאמאן שמעת ליה דאמר
הויד

אמר אב"י ר' עקיבא ור' יוחנן בן נורי אע"ג דאחייב בתשלומין
סבירא להו דלאן לו דמים, ובהא פליגי רבי עקיבא ור' יוחנן בן
נורי: א"כ, דסבירא ליה מותר ניהדר ליה ר' יוחנן לרבי עקיבא
אף ליה יש לו היתר הסקה: גוים פרוטה. בשאר ימות השנה
קאי: פרט למזיק. תרומה של כהן
אפי' כשגג שאינו משלם חומש אלא
קרן בשאר מזיק חולין: הסווא מיבעי
ליה דבר הראוי להיות קדש, וכוליה
קרא משום סופא אנטרין: דאיש
כש שוה פרוטה, וליכא כות כגון
שנת בלורת: כיון דליס כה כות
כו', דאכילה כתיבא בה: אמרו
רבנן קמיה דרב פפא, דקדקו מלכין
ואמרו לפניו דהא מתני' דקפדל
אסית דלא לאבא שאל דהא שמעין
ל' דקפיד פירוט' ולא אכיות: מרסי
בעי, שיהא בו כיות דהא אכילה כתיבא
כיה ושיהא בדמיו פרוטה דהא כתיב
ונתן: חייב בתשלומין. תרומה שגג
קאי וקרן וחומש קאמר: לענין מעילה.
נתינה מהקדש נתינה דהתם לא כתיב
אכילה אבל לתרומה אפי' יש בו שוה
פרוטה אין חייב חומש עד שיהא בו
כיות. מכלל לאבא שאל אע"ג דליכא
כיות דאיש דתרתו בעי וביש בו
כיות קאי אבא שאל וקאמר דאע"ג
דאית ביה כיות נענין פרוט' הכי הוה
לכו למימר כיון דיש בו כיות חייב:
וחמטא בשגג' נעמי' דהקדש כתיב:
והלא דין הוא, דמזיד פטור מקרבן
ולמה לי קרא: שחייב כהן. הכמוז כרת
כגון חלב ודם: פטר כהן אש חמוזי. לא
מקרבן דגבי תעלה שגגה כתיב: לא
חייב כהן מיתה. ידוי שמס' אבל
מעילה חייב עד זדונה מיתה כדלמקמן
ודילמא מיתה חמירא מכתה: ואמר
ליה רב נחמן גרסין, האי תנא אלימא
ליה כרת ממיתה מעיקרא דקמי'
מעילה שלא חייב בה כרת אלא מיתה
כו' אלמא כרת חמירא ולבסוף אלימא
לי' מיתה דקמי' תאמר נעמי' כו':
וא"ל, רב חייא לעולם כרת אלימא
ליה והך סופא דמתני' הכי קאמר לא
אם אמרת בשאר מצות שיהי' לא חייב
בהן אפילו מיתה בפחות מכיות תאמר
נעמי' שחייב בה מיתה חמירא
דכר ביה: ומאי גימטא, איכא דהא
ליה ומתקוף ליה רב פפא כו' עד
הדר ביה: ומאי גימטא, איכא דהא
רבה ורב ששת שדו ביה נגאמאן
מירוא' דתריית ומקשו הכי היכי
אמר' דתנא אפחות מכיות מחייב
מיתה: מאן שמעט ליה דאמר מעילה
ודונה מיתה רבי, ועל כרחך מתרומה
גמר לה כדמפרישין וכיון דמתרומה
גמר לא משמע בה מיתה אלא בכיות
כהא אכילה דמיתה דתרומה נפקא לן
מדסמין וכל ז' לא יאכל קדש' גבי
ומתו בו כי יחלוהו בללו הן
הנשרפין כשהדרין (דף ק"ג):
הויד

תורה אור השלם

1. ואיש כי יאכל קדש
בשגגה הקף חמשיטו
עליו ונתן לתן אף
הקדש ויקרא כו' ד'
2. נפש כי תמעול מעל
והביא את אשמו ליה
איל המים מן האזן
במזיק כהן שקלים
בשקל הקדש לאשם:
ויקרא ה' טו

מוסף רש"י

פרט למזיק, את
התרומה (יומא ט) שאם
שקר אובלן או מסקין על
מזימה ולא נהיה מתן,
שאלו חייב (וה"פ י"א).